

“आपातसुरसे भोगे निमग्नाः किं न कुर्वन्ते” ।

अत्र आपात एवेति नियमो वाच्यः । ननु वाच्यस्यानभिधाने “व्यतिक्रमलवम्” इत्यादावपेरभावः इह चैवकारस्येति कोऽनयोर्भेदः । अत्राह । नियमस्यावचनमेव पृथग्भूतं नियमपरिवृत्तेर्विषय इति । तन्न । तथासत्यपि द्वयोः शब्दार्थदोषतायां नियामकाभावात् । तत् का गतिरिति चेत् “व्यतिक्रमलवमित्यादौ” शब्दोच्चारणानन्तरमेव दोषप्रतिभासः इह त्वर्थप्रत्ययानन्तरमिति भेदः । एवञ्च शब्दपरिवृत्तिसहत्वासहत्वाभ्यां पूर्वैरादृतोऽपि शब्दार्थदोषविभाग एवं पर्यवस्यति । यो दोषः शब्दपरिवृत्त्यसहः स शब्ददोष एव । यस्य पदार्थान्वयप्रतीतिपूर्वबोध्यः सोऽपि शब्ददोषः । यस्वार्थप्रतीत्यनन्तरबोध्यः सोऽर्थाश्रय इति । एवं चानियमपरिवृत्तत्वादेरप्यधिकपदत्वादेर्भेदो बोद्धव्यः । अमतपरार्थत्वे तु “राममन्मथशरेणेत्यादौ” नियमेन वाक्यव्यापित्वाभिप्रायाद्वाक्यदोषता । अस्त्रीलत्वादौ तु न नियमेन वाक्यव्यापित्वं ।

“आनन्दितसपक्षोऽसौ परपक्षान् हनिष्यति” ।

अत्र परपक्षं हत्वा स्वपक्षमानन्दयिष्यतीति विधेयं ।

“चण्डीशचूडाभरण चन्द्र लोकतमोपह ।

विरहिप्राणहरण कदर्थय न मां वृथा” ॥

अत्र विरहिण उक्तौ तृतीयपादस्यार्थो नानुवाद्यः ।

“लग्नं रागावृताङ्गा सुदृढमिह ययैवासि यश्चारिकण्ठे

मातङ्गानामपीहोपरि परपुरुषैर्या च दृष्टा पतन्ती ।